

EXPORT MODEL OF HIGHLAND LINGZHI TO CHINA TRADE MARKET

Chairoek Sornchareon¹, Suchanee Methiyothin

Graduate School of Commerce, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand

ABSTRACT

The study collects qualitative data by conducting in-depth interviews with a total of eight respondents including plant and vegetable exporters, the commercial attaché to China, Department of Foreign Trade personnel, and Department of Export Promotion personnel. Quantitative data is gathered from opinion questionnaires completed by lingzhi mushroom buyers based in four Chinese provinces, namely Chengdu, Xi'An, Guangzhou, and Yunnan. The data gathered shows that dried lingzhi slices are in the highest demand, and the R3B land route is the best option to have lingzhi mushrooms from the Project exported since it takes the shortest time and incurs relatively low transport costs. To analyse the relationship between key variables in the effectiveness of the R3B land route, multiple linear regression is performed while also factoring in the following variables: 1) the selection of pick-up routes 2) controls on lingzhi mushroom farming 3) dried lingzhi manufacturing process controls 4) storage procedures 5) the most appropriate logistic route 6) relevant rules and regulations of which Thai plant and vegetable exporters must be aware 7) problems or complications caused by the rules and regulations 8) the risks of exporting Thai lingzhi mushrooms.

ARTICLE INFO

Article history:

Received 10 March 2020

Accepted 15 April 2020

Available online

25 December 2020

Keyword:

lingzhi mushrooms
(เห็ดหลินจือ),
export to the People's
Republic of China
(การส่งออกไปประเทศ
สาธารณรัฐประชาชนจีน)

*Author e-Mail address: chairoek@siamplaygroup.com

รูปแบบส่งเสริมการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ชัยฤกษ์ สอนเจริญ^{1*}, สุชนนี เมธิโยธิน

วิทยาลัยพาณิชย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131, ประเทศไทย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาหารูปแบบวิธีการในการส่งออกและส่งเสริมการปลูกเห็ดหลินจือที่ปลูกในพื้นที่สูงไปสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้การวิจัยเชิงประจักษ์วิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก นักธุรกิจส่งออกพืชผักและทูตพาณิชย์กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ จำนวน 8 คน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามระดับความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับซื้อเห็ดหลินจือในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนใน 4 มณฑล ได้แก่ ฉิงตู ซื่ออัน นครกว่างโจว มณฑลยูนนาน พบว่า เห็ดหลินจือแปรรูปแบบดอกอบแห้งเป็นที่ต้องการมากที่สุด เส้นทางบก R3B เหมาะสำหรับส่งออกเห็ดหลินจือ เพราะมีระยะทางสั้นและค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติ Multiple linear regression ที่มีนัยสำคัญในเส้นทาง R3B นี้ คือ การเลือกเส้นทางในการรับการควบคุมการผลิตของเกษตรกร การควบคุมกระบวนการผลิตของเกษตรกร กระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บ เส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง กฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบปัญหา และอุปสรรค เกี่ยวกับกฎระเบียบหรือกฎหมาย ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือของไทย และทดสอบการส่งออกเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้ นำผลที่ได้ไปทำคู่มือแนะนำเกษตรกรในการปลูกและส่งออกเห็ดหลินจือไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการเพาะปลูกควรเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ เพศเอกต้องเป็นเอกลักษณ์ ผู้ส่งออกต้องศึกษาขั้นตอนการส่งออกสินค้าของประเทศไทยและการนำเข้าสินค้าของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพื่อหาจุดคุ้มทุนใน การขนส่งสินค้า เห็ดหลินจือแปรรูป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของมูลนิธิชัยพัฒนา ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ ที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยผลสำเร็จจากความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผักที่ปลูกในพื้นที่สูงเป็นสินค้าอาหารและสินค้าเกษตรที่มีการพัฒนาการปลูกสำเร็จในประเทศไทยได้แก่ เห็ดหลินจือ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในห่วงโซ่อุปทานการส่งออกสินค้าประเภทเห็ดหลินจือของ

ประเทศไทยตามโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของมูลนิธิชัยพัฒนา โดยให้ความสำคัญไปที่ส่วนของผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ส่งออก เป็นกรณีศึกษาในการเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศไทยในการส่งออกสินค้าเกษตรประเภทผักสดผักที่ปลูกในพื้นที่สูง จนสามารถแข่งขันทางธุรกิจระหว่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผู้วิจัยพิจารณาเห็นความสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน และค้นหาองค์ความรู้ในการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกเห็ดหลินจือที่ถูกต้องและ

เป็นที่ต้องการของตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศึกษาเส้นทางการขนส่งเห็ดหลินจือจากประเทศไทยไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 5 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางถนน R3A 2) เส้นทางถนน R3B 3) เส้นทางรถไฟ 4) เส้นทางน้ำ และ 5) เส้นทางอากาศ และได้มีการทดสอบส่งสินค้าเห็ดแปรรูปไปยังเส้นทางที่คุ้มค่าที่สุด โดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นเครื่องมือในการค้นหาองค์ความรู้ ในการส่งออกเห็ดหลินจือในแต่ละเส้นทางการขนส่งที่สามารถแข่งขันทางธุรกิจระหว่างประเทศ และยังเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยอาศัยกระบวนการวิจัยที่เป็นเครื่องในการค้นหาองค์ความรู้มาพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วางแผนปฏิบัติการแก้ไข ปัญหา ยกระดับองค์ความรู้ในการผลิตและส่งออกเห็ดหลินจือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการและเส้นทางสำหรับการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกโดยเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกเห็ดหลินจือที่ถูกต้องและเป็นที่ต้องการของตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

สมมติฐานงานวิจัย

ในงานวิจัยนี้ มีสมมติฐานดังนี้

กระบวนการและเส้นทางการส่งออกเห็ดหลินจือ ที่นำมาศึกษา ทั้ง 16 กระบวนการ ได้แก่ 1) การเลือกเส้นทางในการรับซื้อเห็ดหลินจือ 2) กระบวนการในการรับฟังปัญหาด้านการขนส่ง 3) เส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง 4) วิธีการขนส่งเห็ดหลินจือ 5) การควบคุมการผลิตพืชผักของเกษตรกร 6) การควบคุมกระบวนการการผลิต พืชผักของเกษตรกร 7) ขั้นตอนและกระบวนการสรรหาวัตถุดิบ 8) กระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บพืชผัก

9) การบริหารช่องทางการจัดจำหน่าย 10) วิธีการแบ่งประเภทลูกค้าและมีวิธีการจัดการการขนส่ง 11) ตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ 12) ความคุ้มค่าในการลงทุน 13) กฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบ 14) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกฎระเบียบหรือกฎหมาย 15) นักธุรกิจส่งออกพืชผักควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย 16) ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือของไทยมีผลต่อเส้นทางการส่งออกเห็ดหลินจือไป ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในแต่ละเส้นทาง

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของผลไม้สดไทยส่งออกไปยังประเทศจีน

การส่งออกผลไม้สดไทยไปประเทศจีน แบ่งตามระบบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก หรือกลุ่มบุคคลหลักในระบบ ได้แก่ เกษตรกร พ่อค้ารวบรวมหรือโรงคัดบรรจุ พ่อค้าส่งออก ผู้นำเข้าในจีน และผู้บริโภคในจีน แบ่งออกเป็น 8 ประเด็นสำคัญ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2552; ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555) อันได้แก่

1. กิจกรรมหลักของแต่ละกลุ่มบุคคล
2. ระบบมาตรฐานสำคัญที่ใช้ในการควบคุม และดำเนินการ เช่น GAP HACCP และ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ มกอช.
3. การชำระเงินค่าสินค้า ซึ่งแบ่งออกเป็นเงินสด และเงินเชื่อจ่ายตามช่วงเวลา และจ่ายเมื่อขายสินค้าแล้ว
4. ระบบโลจิสติกส์ ซึ่งแบ่งเป็นด้านการขนส่งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ เช่น โดยทางอากาศ ทางทะเล และทางบก
5. อำนาจในการตัดสินใจด้านการขนส่ง ซึ่งแบ่งออกเป็นผู้ซื้อ ผู้ขาย
6. เวลาที่ใช้ในการขนส่งซึ่งประมาณจากการสัมภาษณ์ เป็นวัน

7. กระทรวง หรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาจมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เกษตรกรจนถึงผู้ส่งออก กล่าวคือ ในระดับฟาร์มจะเป็น การให้การรับรองระบบการปฏิบัติ GAP แก่เกษตรกร ส่วนระดับส่งออกนั้นจะเป็นผู้ออกไปรับรองปลอด ศัตรูพืชซึ่งจะต้องใช้ในการผ่านด่าน และเป็นเอกสาร สำคัญตามข้อกำหนดของสุขอนามัย ในประเทศจีนที่มี หน่วยงานรับผิดชอบ การตรวจ คือ General Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine: AQSIQ โดยมีรายละเอียดอยู่ใน หัวข้อกฎระเบียบทางการค้า และมาตรฐานในการนำเข้า ของประเทศจีน

8. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลหลัก ซึ่งเป็นการ วิเคราะห์ถึงตัวแปรสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มบุคคล เช่น ระหว่างเกษตรกร และพ่อค้า แปรรูปและคิดบรรจุ ตัวแปรสำคัญคือความคุ้นเคย รู้จัก กัน และมีการค้าซื้อขายกัน โดยที่ส่วนใหญ่แล้วความ เข้มแข็งของความสัมพันธ์จะเป็นไปตามกาลเวลา กล่าวคือยิ่งนานยิ่งมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2553) ดำเนินการจัดทำโครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร ภายใต้ โครงการการศึกษาวิจัย ตลอดจนถึงติดตามประเมินผลเพื่อ เสนอแนวทางนโยบายการปรับโครงสร้างภาคการผลิต การค้า และ การลงทุน พบว่า ระบบการจัดการ ห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรบางชนิดได้เปลี่ยนจากระบบ แบบดั้งเดิมมาเป็นระบบการจัดการสมัยใหม่ โดยมี สาเหตุสำคัญ คือ รูปแบบการบริโภคของผู้บริโภคใน ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทาง โภชนาการและมีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น มีการ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร รวมทั้ง การพัฒนาด้านเทคโนโลยีการจัดการ เช่น กระบวนการ ผลิตสินค้าอินทรีย์ การจัดซื้อแบบรวมศูนย์และ มาตรฐานสินค้าที่ห้างสรรพสินค้ากำหนดขึ้น และระบบ เกษตรพันธสัญญา ปัจจัยเหล่านี้เอื้ออำนวยให้ธุรกิจ การเกษตรและซูเปอร์ มาร์เก็ต สามารถชักนำให้ เกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตภายใต้การจัดการห่วงโซ่

อุปทานสมัยใหม่ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมี นัยสำคัญต่อศักยภาพในการดำเนินธุรกิจของเกษตรกร และผู้ประกอบการในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน พบว่า ระบบธุรกิจแบบพันธสัญญาเกษตร และ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนปัญหาคุณภาพของ โครงสร้างพื้นฐานและคอกขวิดบางอย่างในแต่ละขั้นตอน ของห่วงโซ่อุปทาน เป็นสาเหตุให้ศักยภาพของ ผู้เกี่ยวข้องลดลง ในด้านเทคโนโลยีการเกษตรและ เทคโนโลยีการจัดการ เช่น การจัดซื้อแบบรวมศูนย์และ มาตรฐานสินค้าของเอกชน และการลงทุนทั้ง ภาครัฐ และเอกชน เป็นสาเหตุสำคัญของการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) หรือมูลค่าสินค้า และการลดต้นทุน หรือ ลดความสูญเสียของสินค้าเกษตร ทั้งในห่วงโซ่อุปทาน แบบดั้งเดิม และห่วงโซ่สมัยใหม่ ในห่วงโซ่อุปทานแบบ ดั้งเดิมมูลค่าเพิ่มของสินค้าส่วนใหญ่เกิดในระดับไร่นา เกษตรกรนับล้านครัวเรือนได้ประโยชน์จากการเพิ่ม ผลิตผลต่อไร่และต้นทุนการผลิตที่ลดลงจากการพัฒนา ปรับปรุงพันธุ์ใหม่ที่ทำให้ผลิตผลสูงขึ้น ด้านทานศัตรูพืช ทนแล้ง และน้ำท่วม จากนั้นก็มีการส่งเสริมเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ยังมีปัญหาต้นทุนการ ขนถ่ายสินค้าเพราะการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาระบบ ขนส่งที่พึ่งพารถบรรทุกมากเกินไปจนก่อให้เกิดต้นทุน สังคมสูง ส่วยทางหลวง ปัญหาความไร้ประสิทธิภาพของ การรถไฟ สินค้าเกษตรบางชนิดยังไม่มีมาตรฐาน ทำให้ ยากต่อการเพิ่มมูลค่าการผลิต เช่น มาตรฐานข้าวเปลือก ฯลฯ ส่วนปัญหาสำคัญในระดับปลายน้ำ ได้แก่ สินค้า อาหารส่งออกมีปัญหามาตรฐานสุขอนามัย (SPS) การ กีดกันการค้า ผู้ส่งออกรายเล็กขาดเครื่องมือบริหาร ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร และค่าเงินบาท อาหารในประเทศและอาหารนำเข้ายังมี ปัญหาความไม่ปลอดภัยสูง และข้อจำกัดของศูนย์ห้อง เย็นเพื่อการส่งออกผักผลไม้และอาหารทางเครื่องบิน เป็นต้น

ทวิศักดิ์ บัวดี (2558) ศึกษาเรื่อง การจัดการ ห่วงโซ่อุปทานยางพาราในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีแรงกดดัน 5 ประการ (Five Forces

Model) ของ ไมเคิล อี พอตเตอร์ เป็นเครื่องมือวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของตลาดยางพารา ร่วมกับการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) พบว่า ห่วงโซ่อุปทานยางส่วนที่พบปัญหามากที่สุดอยู่ที่เกษตรกรและพ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะในบางจุดที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตลาดและราคาอย่างไม่ได้มีการจัดการที่ดี เกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไม่ได้รับราคาที่เป็นธรรมและการขาดความรู้ด้านการตลาดที่มีต่อธุรกิจยาง จุดแข็งของธุรกิจยางในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย คือ จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ในสถานที่ที่ดีที่มีการเชื่อมต่อไปยังประเทศลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ซึ่งเป็นสถานที่ที่ดีที่จะส่งออกผลิตภัณฑ์ยางและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ จุดอ่อนของธุรกิจยางเช่นกันขาดความรู้ที่จะแปรรูปยาง อีกทั้งยังขาดข้อมูลทางสถิติเช่นจำนวนที่แท้จริงของสวนยางพารา, พื้นที่กรีดยาง ในทางกลับกันธุรกิจยางในจังหวัดเชียงราย ดูเหมือนว่าน่าจะมีโอกาสต่าง ๆ ซึ่งเป็นตลาด AEC, ตลาดในประเทศจีน, สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปนอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่มีภัยคุกคามบางส่วนเช่นกันซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยที่ไม่ได้มีความยืดหยุ่นในการรับมือกับทั้งสองฝ่าย ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐในการทำการค้าคือการส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างความร่วมมืออาเซียนที่จะมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการซื้อขายยาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการอุปทานยาง รวมถึงการส่งเสริมข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีนและมุ่งเน้นส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศระหว่างไทยและจีน เพราะจีนมีบุคลากรที่มีคุณภาพมากขึ้นในสาขาอย่างต่อเนื่องเช่น วิศวกรยาง

กำจัต เล่ห์มิ่งคล, รุ่งอรุณ สาสนหาญชาติ, นราวุธ ทองมะโรงสี, สุจิตตา หงษ์ทอง (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของกล้วยไข่ไทยรองรับการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา: การส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ พบว่า เส้นทางในการเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างประเทศไทยไปยังประเทศจีนสำหรับการส่งออกผลไม้ไม่มี

2 เส้นทางด้วยกัน ได้แก่ เส้นทางแม่น้ำโขงจากท่าเรือเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผ่านเมียนมา และ สปป.ลาว ไปจีน และเส้นทางถนน R3A จากอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายเข้าสู่ประเทศลาว ผ่านทางห้วยทรายในหลวงน้ำทา บ่อเต็น บ่อหาน และ R3B ที่เชื่อมระหว่างภาคเหนือ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ท่าขี้เหล็ก เชียงตุง เมืองลา ประเทศเมียนมา -ท่าลั่ว ต้าลั่ว มณฑลยูนนาน ประเทศจีนเข้าสู่ประเทศจีนตอนใต้ แต่การจัดการ โลจิสติกส์และโซ่อุปทานยังเป็นปัญหาสำคัญที่แฝงอยู่ในกระบวนการทำงานของกิจกรรมเคลื่อนย้ายสินค้าตั้งแต่ ผู้รวบรวมสินค้าไปจนถึงผู้บริโภค ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น และการส่งมอบสินค้าล่าช้าจากการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนโลจิสติกส์ ปัจจุบันผู้ประกอบการเริ่มมาใช้เส้นทางแม่น้ำโขง-สบหลาย-อ้อชื่อหลง เนื่องจากมีความยืดหยุ่นใน การชำระภาษี แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแบบไม่เป็นทางการ และการตรวจไม่เข้มงวด เนื่องจากเป็นด่านผ่านแดน ปัจจุบันการขนส่งผักผลไม้และเห็ดต่าง ๆ ที่มีปริมาณมากเต็มตู้คอนเทนเนอร์ส่วนใหญ่จะใช้เส้นทาง R3A แต่ในอนาคต เส้นทาง R3B-เมืองสิง-เมืองมาง อาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการไทยเนื่องจากมีระยะเวลาที่สั้น และค่าใช้จ่ายไม่สูง

สุจินดา เจียมศรีพงษ์ (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกของธุรกิจสมุนไพรในจังหวัดพิษณุโลก งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกของธุรกิจสมุนไพรขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวน 33 ราย ในจังหวัดพิษณุโลก มีข้อเสนอแนะสำหรับธุรกิจสมุนไพรดังนี้คือ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจสมุนไพรควรพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้ได้มาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น 2) พัฒนาวัตถุดิบโดยส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสมุนไพรที่ได้คุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น เพื่อขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรไปต่างประเทศมากขึ้น และผลักดันให้พิษณุโลกเป็นศูนย์กลางเมืองสมุนไพรไทย 3) ควรมีการจัดทำแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและประสิทธิภาพการผลิตให้กับผู้ประกอบการสมุนไพรไทยและมีการบูรณาการระหว่าง

หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวกับสมุนไพรวัวด้วยกัน ทำให้เกิดความสะดกในการประสานงานและขับเคลื่อน 4) มีการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5) พัฒนาแรงงานที่มีทักษะเฉพาะด้านสมุนไพรมากขึ้น อบรมแรงงานหรือพัฒนาแรงงานให้มีทักษะในด้านสมุนไพรวัว 6) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งออกให้กับผู้ประกอบการสมุนไพรวัวผู้ประกอบการในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล อบรมความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ขั้นตอนการส่งออกให้กับผู้ประกอบการ 7) ควรมีการส่งเสริมให้มีการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรวัวมากขึ้น ปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรวัว และเพิ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรวัวให้มามากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประจักษ์ (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ในการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ได้แก่ นักธุรกิจส่งออกพืชผัก 5 คนและเจ้าหน้าที่จากกรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจ/ บุคคลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าเกษตรระหว่างไทย-จีน และสัมภาษณ์จนข้อมูลอิมตัว นำข้อมูลผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พบว่า ภาระของการส่งออกที่นักธุรกิจส่งออกพืชผัก 5 คน ให้ความสนใจมีจำนวน 16 ภาระของการ ในขณะที่เจ้าหน้าที่จากกรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 3 คน มีประเด็นที่สนใจ จำนวน 6 ภาระของการ ผู้วิจัยจึงนำประเด็นดังกล่าวมาเป็นสร้างเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามระดับความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับซื้อเห็ดหลินจือในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจากประเทศไทย ซึ่งหา

จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามเงื่อนไขประชากรและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าและแบบสะดวก โดยเลือกศึกษาในมณฑลของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 4 มณฑล ๆ ละ 100 ชุด ได้แก่ ฉิงตู ซื่ออัน นครกว่างโจวมณฑลยูนนาน โดยได้มี การแปลแบบสอบถามเป็นภาษาจีนเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล และแปลภาษาจีนกลับมาเป็นภาษาไทยเพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายพื้นฐานและนำมาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้วิธีใช้สถิติ Multiple linear regression โดยใช้เทคนิค Enter เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษาอันได้แก่ ภาระของการส่งออกและเส้นทางที่ใช้ในการส่งออกเห็ดหลินจือ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยทดลองส่งสินค้านำร่องเป็นดอกเห็ดหลินจือ อบแห้งจำนวนทั้งสิ้น 200 ชุด เพื่อนำไปจัดทำคู่มือกระบวนการส่งออกเห็ดหลินจือในไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้กับเกษตรกร หรือผู้ส่งออก

สมมติฐานงานวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ได้ตั้งสมมติฐานภาระของการส่งออกเห็ดหลินจือทั้ง 16 ภาระการที่มีผลต่อเส้นทางของการส่งออกเห็ดหลินจือที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

ภาระของการส่งออกเห็ดหลินจือทั้ง 16 ภาระการได้แก่ 1) การเลือกเส้นทางในการรับซื้อเห็ดหลินจือ 2) ภาระการในการรับฟังปัญหาด้านการขนส่ง 3) เส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง 4) วิธีการขนส่งเห็ดหลินจือ 5) การควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร 6) การควบคุมภาระการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร 7) ขั้นตอนและภาระการสรรหาวัตถุดิบ 8) ภาระการและขั้นตอนการจัดเก็บ พืช ผัก 9) การบริหารช่องทางการจัดจำหน่าย 10) วิธีการแบ่งประเภทลูกค้าและมีวิธีการจัดการการขนส่ง 11) ตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ 12) ความคุ้มค่าในการลงทุน 13) กฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบ 14) ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับ กฎระเบียบหรือกฎหมาย 15)

นักธุรกิจส่งออกพืชผักควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย 16) ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือของไทย มีผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งทางบกในเส้นทาง R3B

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลการสัมภาษณ์จากนักธุรกิจส่งออกจำนวน 5 คน โดยเป็นการสังเคราะห์หัวข้อแปร ปัจจัยการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน การขนส่งพืชและผักไปยังต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต หากสินค้ามีปริมาณต้องควบคุมอุณหภูมิ และสามารถใช้เวลาในการขนส่งภายใน 7 วัน จะเลือกใช้เส้นทางขนส่งทางบก โดยวางแผนที่จะส่งสินค้าผ่านเส้นทางบก R3 เพราะมีความคุ้มค่าในการขนส่ง 2) ด้านขั้นตอนและกระบวนการจัดจำหน่าย รวมถึงการบริหารช่องทางการจัดจำหน่าย ใช้วิธีการสืบหาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่สามารถเชื่อถือได้ และการไปศึกษาตลาดด้วยตนเอง เพื่อเก็บข้อมูลจากการสังเกตผลิตภัณฑ์ของเห็ดหลินจือที่วางจำหน่าย 3) ด้านการควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกปลูกเห็ดหลินจือสายพันธุ์ จี 2 เนื่องจากให้ดอกหลินจือที่มีขนาดใหญ่ และมีคุณค่าสารอาหารที่เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปด้านสุขภาพ ปลูกโดยกรรมวิธีเกษตรอินทรีย์ กระบวนการแปรรูปได้รับรองตามมาตรฐานการควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร จะได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการในโครงการหมั้นมาตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ทุกเดือนและให้ตารางการตรวจสอบคุณภาพ จัดทำเป็นบันทึกประจำไว้เป็นหลักฐาน 4) วิธีการ และ กระบวนการรับฟัง ความต้องการหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขนส่ง ส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการสำรวจความต้องการมีการเก็บข้อมูลจากลูกค้าถึงความต้องการในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดจำหน่าย หรือระยะเวลาในการขนส่งอย่างสม่ำเสมอ พุดคุยปรึกษาหารือกับหน่วยงานราชการ/นักธุรกิจในการเพื่อหาวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น 5) มีการแบ่งลูกค้า

ของเห็ดหลินจือเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แบ่งประเภทของลูกค้าเป็นลูกค้าที่ต้องการคุณภาพสินค้า 2 กลุ่มคือ สินค้าเกรดพรีเมียม และสินค้าคุณภาพปกติตามมาตรฐาน 2) แบ่งประเภทลูกค้าตามความต้องการใช้เห็ดหลินจือ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการเห็ดหลินจือคัดเกรดพิเศษ กลุ่มที่ต้องการเห็ดหลินจือ อบแห้ง และกลุ่มที่ต้องการเห็ดหลินจือที่แปรรูปแบบผง 6) ด้านการควบคุมกระบวนการการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร ควบคุมตามคำแนะนำของจากนักวิชาการเกษตรในพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ไม่ให้มีสารเคมีเข้ามาเกี่ยวข้องและมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภาครัฐเป็นประจำ มาตรฐานควบคุมของกระทรวงสาธารณสุขและมาตรฐานจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งองค์การอาหารและยา (อย.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมาตรฐาน GMP 7) ขั้นตอนและกระบวนการสรรหาวัตถุดิบส่วนใหญ่ผู้ผลิตจะปฏิบัติตามการควบคุมการปลูก เห็ดหลินจือโดยวิธีเกษตรอินทรีย์ และมีการคัดเลือกพันธุ์ดอกหลินจือที่มีขนาดใหญ่ และมีคุณค่าสารอาหารที่เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปด้านสุขภาพ รวมถึงการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานและได้รับการตรวจสอบเป็นประจำสม่ำเสมอ 8) สายพันธุ์ของเห็ดหลินจือที่นำมาเพาะปลูกเป็นสายพันธุ์ จี2 เนื่องจากให้ดอกหลินจือที่มีขนาดใหญ่ และมีคุณค่าสารอาหารที่เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปด้านสุขภาพปลูกโดยกรรมวิธีเกษตรอินทรีย์ กระบวนการแปรรูปได้รับรองตามมาตรฐาน การควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร จะได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการในโครงการหมั้นมาตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ทุกเดือนและให้ตารางการตรวจสอบคุณภาพ จัดทำเป็นบันทึกประจำไว้เป็นหลักฐาน 9) กระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บเห็ดหลินจือที่สำคัญคือการคัดตราและสิ่งปนเปื้อนออกให้หมด จากนั้นนำไปทำให้แห้งทันทีเพื่อนำไปส่งออกแบบอบแห้ง หรือแปรรูปเห็ดหลินจือในขั้นตอนต่อไป ซึ่งกระบวนการเก็บเป็นไปตามมาตรฐาน มีการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ภายใต้โรงแปรรูปที่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐานการปฏิบัติการที่ดีในการผลิต หรือ GMP (Good Manufacturing Practice) ทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงาน

คณะกรรมการอาหารและยา 10) เส้นทาง R3A+ (กรุงเทพ-คุนหมิง-เฉิงตู) เชื่อมโยงไทยและเสฉวน ในการขนส่งสินค้าเป็นหลัก โดยเฉพาะสินค้าพืชผักและผลไม้จากไทย กับการขนส่งทางสาย R3ที่ได้ลงนามใน “พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สามารถระหว่างประเทศไทยและจีน” ร่วมกับ สำนักงานควบคุมคุณภาพและตรวจสอบกักกันโรค (AQSIQ) แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้ความร่วมมือด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ในขณะที่การขนส่งเห็ดหลินจือไปยังเมือง คุนหมิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้บริการผ่านบริษัทชิปปิ้งในการดูแลขั้นตอนการส่งออก 11) ด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจส่งออกพืชผัก ควรทราบที่มีผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด ดังนี้ มาตรฐานบังคับ AQSIQ ของจีน ประเภทสินค้านำเข้าตามกฎระเบียบจีน มาตรฐาน State Administration for Industry and Commerce (SAIC) ข้อกำหนดการจัดการติดฉลาก อาหารนำเข้า-ส่งออก ข้อกำหนดการรับรองความปลอดภัยและสุขอนามัยของคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม กฎระเบียบประเภทของสินค้าที่ทางการไทยให้ส่งออก การยื่นขอบัตรที่ใช้ประกอบในการขนส่งสินค้าไปต่างประเทศกับกระทรวงพาณิชย์ ลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกหรือผู้ออกของกับกรมศุลกากรไทย 12) ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับกฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจส่งออกพืชผักที่มักพบมากที่สุด ได้แก่ ความเข้าใจในกฎระเบียบหรือกฎหมายภาษาจีน กฎหมายท้องถิ่นในแต่ละมณฑล มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของสินค้า เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทางการจีนมักนำมาใช้กีดกันสินค้าที่จะเข้าไปขาย 13) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ นักธุรกิจส่งออกพืชผัก มีความต้องการให้รัฐมีข้อมูลคู่ค้าชาวจีนที่เชื่อถือได้ พฤติกรรมการบริโภคของชาวจีน การแปรรูปและการถนอมสินค้า มาตรการการนำเข้าสินค้าของจีน มีลักษณะได้เปรียบ ทำให้นักธุรกิจทางฝั่งไทยค่อยข้างเสียเปรียบ เช่น สินค้านำเข้าจากจีนมาไทยไม่ค่อยเก็บภาษี ในขณะที่สินค้าส่งออกไปจีนมีภาษีสูงและมีมาตรฐานสูง อยากให้ทางภาครัฐ เจรจาต่อรองให้ลดข้อ

ได้เปรียบเสียเปรียบทางด้านนี้ 14) วิธีการขนส่งเห็ดหลินจือที่แบ่งตามความแตกต่างของรูปแบบ การแปรรูปสินค้า ส่วนใหญ่นำมาแปรรูปเป็นเห็ดหลินจือตากแห้ง นำมาดเป็นผงสำหรับชงเป็นชาดื่มหรือบรรจุแคปซูล เห็ดหลินจือแห้งหรือเห็ดหลินจือสด ผ่านเป็นชิ้นและเห็ดหลินจือสกัด จะใช้วิธีการขนส่งทางบกในตู้คอนเทนเนอร์ที่มีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในขณะที่ขนส่งได้เป็นอย่างดี สำหรับเห็ดหลินจือส่งออกชนิดอบแห้งหรือดอกเกรดพรีเมียมที่ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น ให้ได้มาตรฐาน จะต้องมีการบรรจุหีบห่อที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการเสียหายของผลิตภัณฑ์หรือเกิดเชื้อราระหว่างการขนส่ง ใช้การขนส่งทางอากาศ 15) ตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ และความต้องการของมณฑลเสฉวนตามนโยบาย “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” และนโยบาย Green Food ของรัฐบาลจีน รวมถึงคุนหมิง ลิบสองปันนา เสฉวน เฉินตู ซื่ออัน ในมณฑลเสฉวน ตามกระแสการรักสุขภาพและสังคมผู้สูงอายุ และตลาดค้าส่งสินค้าเกษตรนานาชาติของฝู มหานครฉงชิ่ง 16) ด้านความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือ ได้แก่ การไม่ผ่านมาตรการความปลอดภัยด้านอาหารตามสำนักงานควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบและกักกันโรคแห่งประเทศจีน ไม่ผ่านข้อกำหนดการจัดการติดฉลาก อาหารนำเข้า-ส่งออก และการที่ผู้ประกอบการจีนเท่านั้นที่สามารถชิปปิ้งสินค้า เข้าไปขายในจีนได้ แต่เพียงผู้เดียวห้ามชาวต่างชาติดำเนินกิจการเองนอกจากมีการร่วมลงทุนกับชาวจีน

2. สรุปผลการสัมภาษณ์ กรรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และทูตพาณิชย์กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 3 คน โดยเป็นการสัมภาษณ์ตัวแปร ปัจจัยการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ และความต้องการสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ มณฑลยูนนานที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “อาหารสีเขียว” (Green Food) ด้านการแปรรูปอาหารและสินค้าเกษตร และมณฑลเสฉวนกับนโยบาย “มุ่งลงใต้” ทำให้ประเทศไทยที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ สามารถเป็นศูนย์กลางธุรกิจ และเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าจากจีนสู่อาเซียนได้ 2) นักธุรกิจควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้านนโยบาย และกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ดำเนินการเจรจาวิภาคีเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าและจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน มีการปรับกลยุทธ์เกี่ยวกับการสร้างตลาดสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จัก และกระจายไปยังนักธุรกิจชาวจีนให้มากขึ้น การให้ความรู้ด้านการตลาด ระบบการบริหารจัดการการพัฒนา รูปแบบการแปรรูปเห็ดหลินจือ การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ 3) ความรู้และกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ควรทราบมาตรฐานบังคับ AQSIQ ของจีน State Administration for Industry and Commerce (SAIC) ข้อกำหนดการจัดการติดฉลากอาหารนำเข้า-ส่งออกข้อกำหนดการรับรองความปลอดภัยและสุขอนามัยของคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยเครื่องหมาย CCC Mark 4) การสนับสนุนจากภาครัฐด้านข้อมูลคู่ค้า ชาวจีนที่เชื่อถือได้ 5) ด้านความคุ้มค่าในการลงทุนเพราะเห็ดหลินจือไทยมีคุณภาพที่เหมาะสมกับราคา และมีมาตรการที่ควบคุมการผลิตที่ผ่านมาตรฐานสากล ทำให้เชื่อถือได้ และ ความต้องการอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มต้องการเพิ่มมากขึ้น ถือว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนจึงมีความคุ้มค่าในการลงทุน 6) ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นความเสี่ยงในด้านการประสานงานและการเจรจาติดต่อ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาใช้ประกอบในการออกแบบแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ต่อไปนี้

ตัวแปรต้น
ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการเลือกเส้นทาง การขนส่งเห็ดหลินจือจากประเทศไทยไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

1. การเลือกเส้นทางในการรับซื้อเห็ดหลินจือ
2. กระบวนการ ในการรับมือกับปัญหาด้านการขนส่ง
3. เส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง
4. วิธีการขนส่งเห็ดหลินจือ
5. การควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร
6. การควบคุมกระบวนการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร
7. ขั้นตอนและกระบวนการสรรหาวัตถุดิบ
8. กระบวนการและขั้นตอนการ จัดเก็บ พืช ผัก
9. การบริหาร ช่องทางการจัดจำหน่าย
10. วิธีการแบ่งประเภทลูกค้าและมีวิธีการ จัดการการขนส่ง
11. วัตถุประสงค์เป้าหมายที่มีศักยภาพ
12. ความคุ้มค่าในการลงทุน
13. กฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบ
14. ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับ กฎระเบียบหรือกฎหมาย
15. นักธุรกิจส่งออกพืชผักควร ได้รับการ สนับสนุนจากรัฐบาลไทย
16. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการ ส่งออกเห็ดหลินจือของ ไทย

ตัวแปรตาม
เส้นทาง การขนส่ง

1. การขนส่งทางบกเส้นทาง R3A
2. การขนส่งทางบกเส้นทาง R3B
3. รถไฟในการขนส่งทางบก
4. การขนส่งทางน้ำ
5. การขนส่งทางอากาศ

ภาพที่ 1 กรอบตัวแปรในการวิจัยเชิงปริมาณข้อมูลเชิงปริมาณ:

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทของบริษัท/ ห้าง/ ร้านค้า		
ผู้นำเข้า	90	22.5
ผู้จัดจำหน่ายส่ง	148	37.0
ผู้จัดจำหน่ายปลีก	162	40.5
2. ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ		
1-5 ปี	85	21.3
5-10 ปี	96	24.0
10-15 ปี	149	37.3
มากกว่า 10 ปี	70	17.5
3. เขตที่ท่านดำเนินกิจการ		
เฉิงตู	100	25.0
ซีอาน	100	25.0
นครกวางโจว	100	25.0
มณฑลยูนนาน	100	25.0

4	ความต้องการเห็ดหลินจือ		
	แบบดอกรอบแห้งเกรด	51	12.8
	พรีเมียม/ คัดพิเศษ		
	แบบดอกรอบแห้ง	97	24.3
	แบบสปอร์	84	21.0
	แบบผง	87	21.8
	แบบแคปซูล	81	20.3
5.	การประสานงานธุรกิจจำหน่ายเห็ดหลินจือ		
	ติดต่อด้วยตนเอง	158	39.5
	ติดต่อผ่านหน่วยงานราชการ	95	23.8
	ของจีน		
6	เส้นทางในการนำเข้าเห็ดหลินจือ		
	การขนส่งรถบรรทุก	279	69.8
	การขนส่งทางแม่น้ำ	79	19.8
	การขนส่งทางอากาศ	42	10.5
	รวม	400	100.00

กระบวนการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้จำหน่ายเห็ดหลินจือในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านเส้นทางในการรับซื้อภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่การวางแผนจะส่งเห็ดหลินจือผ่านเส้นทางบก R3 เพราะมีความคุ้มค่าในการขนส่งในอนาคต มีความสำคัญในระดับมากที่สุด 2) ด้านกระบวนการในการรับฟังปัญหาด้านการขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านกระบวนการในการรับฟังปัญหาด้าน การขนส่ง ใช้วิธีสำรวจความต้องการลูกค้าถึงความต้องการในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดจำหน่าย หรือระยะเวลาในการขนส่ง ที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด 3) ด้านเส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการขนส่งเห็ดหลินจือในเส้นทางสาย R3 ที่ได้ลงนามใน พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรค

และตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สามระหว่างประเทศไทยและจีนมากที่สุด 4) ผู้จำหน่ายเห็ดหลินจือในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญด้านวิธีการขนส่ง เห็ดหลินจือภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องเห็ดหลินจือแห้งหรือเห็ดหลินจือสดผ่านเป็นชิ้น บรรจุในกล่องหรือแพ็คสุญญากาศ สำหรับนำไปต้ม น้ำดื่ม ขนส่งทางบกในตู้คอนเทนเนอร์ที่มีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในขณะขนส่งได้เป็นอย่างดีอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านการจัดจำหน่ายเห็ดหลินจือในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญวิธีเลือกซื้อเห็ดหลินจือที่มีการกระบวนการแปรรูปได้รับรองตามมาตรฐานได้รับความนิยมนมากที่สุด 6) ด้านการควบคุมกระบวนการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเลือกซื้อเห็ดหลินจือที่มีการควบคุมการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ไม่ให้มีสารเคมีเข้ามาเกี่ยวข้องกับและมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภาครัฐในไทยเป็นประจำมากกว่า 7) ด้านขั้นตอนและกระบวนการสรรหาวัตถุดิบภาพรวมอยู่ในระดับมาก ให้ความสำคัญในการคัดเลือกพันธุ์ดอกหลินจือที่มีขนาดใหญ่ และมีคุณค่าสารอาหารที่เหมาะสมต่อการนำไปแปรรูปด้านสุขภาพมากที่สุด 8) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บ พืช ผัก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 9) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บ พืช ผัก กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวเห็ดหลินจือต้องคัดราปนเปื้อนออกให้หมด 10) ด้านการบริหารช่องทางการจัดจำหน่ายภาพรวมอยู่ในระดับมาก ให้ความสำคัญด้านเลือกใช้คนกลางเพื่อกระจายสินค้าให้ส่งถึงมือผู้บริโภคสุดท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากที่สุด 11) ด้านวิธีการแบ่งประเภทลูกค้าและวิธีการจัดการการขนส่งภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านวิธีการแบ่งประเภทลูกค้าและวิธีการจัดการการขนส่งโดยแบ่งประเภทลูกค้าตามความต้องการใช้เห็ดหลินจือ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการเห็ดหลินจือ คัดเกรดพิเศษ กลุ่มที่ต้องการเห็ดหลินจือ อบแห้ง และ

กลุ่มที่ต้องการเห็นผลจ็องที่แปรรูปแบบผง 12) ด้านตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำหน่ายเห็นผลจ็องในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้ความสำคัญด้านตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ โดยมองว่าตลาดเห็นผลจ็องควรมุ่งไปคนหมิง ลิบสองปันนา เสฉวน ฉินตู ซีอาน ตามกระแสการรักสุขภาพและสังคมผู้สูงอายุทำให้เป็นตลาดเป้าหมายที่มีศักยภาพ มากที่สุด 13) ด้านความคุ้มค่าในการลงทุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มองว่ามีความต้องการเห็นผลจ็องไทยอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มต้องการเพิ่มมากขึ้นมากที่สุด 14) ด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบมากที่สุดคือด้านมาตรฐานบังคับ AQSIO ของจีน 15) ด้านปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับ กฎระเบียบหรือกฎหมายภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมการทำธุรกิจของผู้ประกอบการที่เป็น

คนจีนและคนไทยในท้องถิ่นมากที่สุด 16) ด้านนักธุรกิจส่งออกพืชผักควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญที่มากและส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ด้านที่การปรับกลยุทธ์เกี่ยวกับการสร้างตลาดสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จักและกระจายไปยังนักธุรกิจชาวจีนให้มากขึ้นมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยพบว่า จากตำแหน่งที่ตั้งของโครงการฯ เส้นทาง R3B-เมืองสิง-เมืองมาง เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการไทยเนื่องจากมีระยะเวลาที่สั้น และค่าใช้จ่ายไม่สูงหาก เพราะ เส้นทาง R3B ที่ผ่านเข้าม่านั้น สั้นกว่า R3A ถึง 100 กม. แล้วเส้นทางก็เป็นทางราบมากกว่า ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาการส่งออกเห็นผลจ็องที่ปลูกบนพื้นที่สูงของเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผ่านเส้นทาง R3B

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุของปัจจัยการส่งออกเห็นผลจ็องที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เส้นทางขนส่ง R3B โดยใช้วิธี Enter

Model	Adjusted R Square	R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				Sig. F Change	Durbin-Watson	
				R Square Change	F Change	df1	df2			
1	.221 ^a	.049	.047	.685	.049	1.232	16	383	.240	2.161

a. Predictors: (Constant), ความเสี่ยง, วิถีขนส่ง, ปัญหา, คุ้มค่า, จัดเก็บ, เส้นทางเหมาะสม, วัตถุประสงค์, ควบคุมกระบวนการ, ตลาด, บริหารช่องทาง, รับฟังปัญหา, ประเภทลูกค้า, ควบคุมการผลิต, กฎหมาย, การเลือกเส้นทาง, ส่งเสริม

b. Dependent Variable: R3B

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Collinearity Statistics		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	5.693	1.339		4.251	.000		
	การเลือกเส้นทาง	.147	.149	.056	-.990	.045	.778	1.285
	บริหารช่องทาง	.016	.118	.008	-.135	.893	.772	1.295
	ควบคุมการผลิต	.174	.113	.080	-1.540	.047	.921	1.085
	รับฟังปัญหา	-.102	.072	.072	-1.412	.159	.967	1.034

ประเภทลูกค้า	.031	.075	.021	.419	.675	.964	1.038
ควบคุมกระบวนการ	.131	.093	-.072	-1.415	.049	.960	1.042
วัตถุดิบ	.049	.080	.031	.613	.540	.962	1.039
จัดเก็บ	.002	.128	.001	.016	.047	.955	1.047
เส้นทางเหมาะสม	.088	.072	.062	-1.220	.023	.963	1.038
กฎหมาย	.171	.168	.082	1.020	.030	.382	2.618
ปัญหา	.100	.062	.082	-1.626	.045	.976	1.024
ส่งเสริม	-.005	.118	.004	-.045	.964	.377	2.651
วิธีขนส่ง	-.026	.102	.013	-.259	.796	.960	1.042
ตลาด	-.070	.070	-.051	-.994	.321	.948	1.055
คุ่มค่า	.024	.047	.026	.511	.610	.932	1.073
ความเสี่ยง	.133	.077	.088	1.735	.043	.968	1.033

a. Dependent Variable: R3B

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์กับเส้นทางขนส่ง R3B ที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.221 หมายความว่า ปัจจัยการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเส้นทางขนส่ง R3B ร้อยละ 22.10 และสามารถทำนายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับเส้นทางขนส่ง R3B ได้ ร้อยละ 4.9 (R² = 0.049) ที่เหลืออีกร้อยละ 95.1 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่น สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 0.056\text{เส้นทาง} + 0.080\text{ควบคุมการผลิต} + 0.072\text{ควบคุมกระบวนการ} + 0.001\text{จัดเก็บ} + 0.062\text{เหมาะสม} + 0.082\text{กฎหมาย} + 0.082\text{ปัญหา} + 0.088\text{เสี่ยง}$$

จากสมการข้างต้น พบว่า กระบวนการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีนัยสำคัญในเส้นทาง R3B (Y) นี้ คือ 1) การเลือกเส้นทางในการรับซื้อเห็ดหลินจือ 2) การควบคุมการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร

3) การควบคุมกระบวนการการผลิต พืช ผัก ของเกษตรกร 4) กระบวนการและขั้นตอนการจัดเก็บ พืช ผัก 5) เส้นทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการขนส่ง 6) กฎระเบียบหรือกฎหมายที่นักธุรกิจไทยส่งออกพืชผักต้องรับทราบ 7) ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับกฎระเบียบหรือกฎหมาย 8) ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเห็ดหลินจือของไทย

เมื่อทราบว่า เส้นทางขนส่ง R3B มีตัวแปรกระบวนการการส่งออกของเห็ดหลินจือที่มีผลจำนวน 8 กระบวนการจึงนำกระบวนการที่มีผลกับเส้นทางขนส่ง มาใช้ทดสอบในการ Action research โดยทดสอบการส่งออก จำนวน 3 ครั้ง แล้วนำกระบวนการและเส้นทางสำหรับการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกโดยเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยจัดทำในรูปแบบของคู่มือรูปแบบส่งเสริมการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

การอภิปรายผล

ในการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผลของการทำ Action research เพื่อนำกระบวนการและเส้นทางสำหรับการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกโดยเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยดำเนินการจัดทำ

คู่มือรูปแบบส่งเสริมการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้า ประเทศสาธารณประชาชนจีน

ปัจจุบันแนวโน้มการตลาดของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั่วโลก ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเห็ดหลินจือเป็นสมุนไพรที่เป็นที่รู้จักมานานใช้ป้องกันและรักษาสารพัดโรค คนจีนยอมรับว่าเห็ดหลินจือมีสรรพคุณเป็นยาบำรุงร่างกาย เป็นยาอายุวัฒนะ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข) 2560) ผลการศึกษาเชิงปริมาณในงานวิจัยนี้ พบว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเห็ดหลินจือที่มีความต้องการในการส่งออกคือรูปแบบของดอกอบแห้งที่สามารถนำไปต้มแล้วนำน้ำที่ได้มารับประทาน และแบบผงที่จะนำไปเป็นวัตถุดิบในการสกัดเป็นตัวยาลต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยยังพบว่า กฎระเบียบ วิถีปฏิบัติ และข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายผักผลไม้และเห็ดต่าง ๆ ผ่านด่านชายแดนไปยังประเทศจีนตอนใต้ ตามกรอบข้อตกลงความร่วมมือการค้าเสรี จะขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้า ลักษณะของด่าน ความเข้มงวดของการตรวจสอบทั้งในตัวสินค้า และชีวอนามัย การตรวจสอบการจ่ายภาษี ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2555) ที่กล่าวถึง การให้ความสำคัญในเรื่องของข้อกำหนดและเส้นทางในการลำเลียงสินค้า คุณภาพของสินค้าที่เพื่อการส่งออก รวมถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การนำเข้า ส่งออกและระเบียบ กฎหมายข้อกำหนดต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ในงานวิจัยนี้กรอบของพื้นที่การวิจัยจะอยู่ที่ นครเฉิงตู นครกวางโจว ซีอาน มณฑลยูนนาน ซึ่งพบว่า มีปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่ต้องมาคำนึงถึงในการส่งออกเห็ดหลินจือด้วย ได้แก่

1. ปัจจัยเกี่ยวกับเทศกาลของประเทศจีน
2. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ
3. นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน
4. การกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่

สำหรับประเมินศักยภาพการจัดการด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ของผู้มีส่วนได้เสียในระบบห่วงโซ่อุปทานผักผลไม้และเห็ดต่าง ๆ ไทยส่งออกจากการประเมินศักยภาพการจัดการด้านโลจิสติกส์จากตัวแทนของแต่ละกลุ่มหลัก สรุปได้ดังนี้ในส่วนของเกษตรกร/ กลุ่มเกษตรกร จะขาดข้อมูล หรือการเข้าถึงข้อมูลของสินค้า และข้อมูลของลูกค้าปลายทาง และความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับต่ำ และเนื่องจากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเพื่อส่งออกเห็ดหลินจือนั้นค่อนข้างมีซับซ้อน และใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน อีกทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่แต่ละมณฑลมีกฎหมายของตนเองในการดำเนินการบริหารจัดการมณฑล ดังนั้น เมื่อกลุ่มเกษตรกรไม่ศึกษาตลาดเพื่อส่งออกเห็ดหลินจือไปขาย และขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำตลาด เพราะความเข้าใจไม่ถึงข้อมูลของสินค้าและข้อมูลของลูกค้าปลายทาง อาจส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันสินค้าแปรรูปของเห็ดหลินจือของไทยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินดา เจียมศรีพงษ์(2559) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกของธุรกิจสมุนไพรในจังหวัดพิษณุโลก ในเรื่องของการพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำตลาด การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเอง การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่น่าจดจำ เป็นต้น

ในส่วนของผู้ประกอบการส่งออก จากการประเมินฯ พบว่า ให้ความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ มีการวางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และจากการลงพื้นที่เฝ้าสังเกต พบว่าผู้ประกอบการส่งออกมีแนวโน้มเป็นนอมินี (Nominee) หรือตัวแทนของผู้ประกอบการส่งออกของจีนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้ประกอบการส่งออกที่เป็นคนไทยลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินดา เจียมศรีพงษ์ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกของธุรกิจสมุนไพรในจังหวัดพิษณุโลก ในเรื่องของการ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งออกให้กับผู้ประกอบการสมุนไพรอบรมผู้ประกอบการในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล อบรมความรู้

เกี่ยวกับกฎระเบียบ ขั้นตอนการส่งออกให้กับผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันในการนำเข้า-ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ

ในส่วนของผู้ประกอบการนำเข้า (ซึ่งแทบทั้งหมดเป็นผู้ประกอบการของจีน) จากการประเมิน พบว่า มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ควบคุมและกำหนดกลไกการจัดการด้านโลจิสติกส์และด้านการตลาดอย่างเบ็ดเสร็จมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. กระบวนการการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกโดยเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลของข้อมูลเชิงปริมาณ ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของสินค้าเห็ดหลินจือแปรรูป ที่ผู้ค้าปลีกชาวจีนให้ความสนใจเป็นอันดับหนึ่งเป็นดอกเห็ดอบแห้ง รองลงมาได้แก่เห็ดหลินจือที่เป็นสารสกัดแบบผง ดังนั้น การนำเข้าเห็ดหลินจือพันธ์ จี 2 ที่มีขนาดดอกใหญ่ ได้ผลผลิตในการนำไปแปรรูปจึงนับว่าเป็นสายพันธ์ที่ควรนำมาสนับสนุนใช้ในการส่งออกและอาจมีการขยายผลผลิตแปรรูปไปในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น แบบสปอร์แบบแคปซูล ทั้งนี้เกษตรกรที่สนใจปลูกเห็ดหลินจือเพื่อการส่งออกไปจีน ควรหันไปใช้วิธีการเพาะปลูกด้วยกรรมวิธีเกษตรอินทรีย์ และในการแปรรูปเห็ดหลินจือควรเลือกโรงงานที่ได้การรับรองมาตรฐาน มีฉลากตราสินค้าที่ชัดเจน และเนื่องจากในงานวิจัยนี้ได้ดำเนินการส่งตัวอย่างเพื่อทดลองส่งเห็ดหลินจือแปรรูปชนิดดอกเห็ดอบแห้ง และสารสกัดแบบผง ซึ่งจำนวนการส่งออกในการทดลองยังมีไม่มาก สามารถใช้รถบรรทุกในการขนส่งได้ โดยมีการบรรจุสินค้าลงในกล่องกระดาษ และหุ้มด้วยพลาสติกกันกระแทกหุ้มตัวบรรจุภัณฑ์ในกล่องและตัวกล่องบรรจุ วางบนพาเลตไม้เป็นชั้น ๆ ซึ่งระยะเวลาในการขนส่งเมื่อตอนเริ่มดำเนินการครั้งแรกใช้ระยะเวลาเตรียมการด้านเอกสารและตัวสินค้าประมาณ 30 วัน และเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาและประสบการณ์การส่งออก ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ตัวแทนจากบริษัทซิปปิงเป็นผู้ดำเนินการศุลกากรต่าง ๆ ตลอดจนการประสานงานติดต่อผู้ค้าปลีกและผู้ค้าส่งที่

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และมีการศึกษาดูงานด้วยตนเอง ทำให้พบว่า กระบวนการขั้นตอนการส่งออกนี้เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ควรนำมาจัดทำองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบของการส่งออกนำเข้าสินค้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการส่งออก นอกจากนี้ โอกาสของการส่งออกเห็ดหลินจือไปขายในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีโอกาสในการลงทุนค่อนข้างสูงจากนโยบายอาหารสีเขียวและกระแสการรักษาสุขภาพ รวมถึงการเป็นสังคมของผู้สูงอายุในอนาคตที่ส่งผลต่อแนวโน้มความเติบโตขึ้นขอตลาดสินค้าแปรรูปจากเห็ดหลินจือ

2. เส้นทางสำหรับการส่งออกเห็ดหลินจือที่ปลูกโดยเกษตรกรบนพื้นที่สูงไปสู่ตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาการส่งออกในเส้นทางการขนส่ง 5 เส้นทางได้แก่เส้นทางทางบก ถนนสาย R3A และ R3B เส้นทางน้ำ เส้นทางทางอากาศ และเส้นทางรถไฟ ซึ่งผลการศึกษาเส้นทางโดยเริ่มต้นจากโครงการของเกษตรกรบนพื้นที่สูง พบว่า การขนส่งเห็ดหลินจือแปรรูปในเส้นทางนี้ควรเลือกใช้เส้นทาง R3B เนื่องจากการวัดระยะทางและค่าใช้จ่ายในการขนส่งแล้ว มีระยะทางที่สั้น และค่าใช้จ่ายในการขนส่งถูกกว่า คู่มีค่ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับขนส่งในเส้นทางอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามการขนส่งในเส้นทางนี้เป็นการขนส่งจากประเทศไทยไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยพบว่า หากต้องการนำสินค้าแปรรูปเห็ดหลินจือเข้าไปขายยังมณฑลต่าง ๆ ในประเทศจีน เส้นทางรถไฟ หรือระบบราง เป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดเนื่องจาก ความสะดวกในการเข้าถึงมณฑลต่าง ๆ สามารถขนส่งสินค้าได้มาก มีกำหนดการเดินทางที่ชัดเจน สามารถรักษาระยะเวลาในการขนส่งได้อย่างตรงเวลา อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งถูกกว่าโดยเปรียบเทียบกับขนส่งในรูปแบบอื่น ๆ

3. การส่งเสริมสนับสนุนการปลูกเห็ดหลินจือที่ถูกต้องและเป็นที่ต้องการของตลาดการค้าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า วิธีการส่งเสริมการเพาะปลูกเห็ดหลินจือของโครงการมูลนิธิฯ มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการเพาะปลูกตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ผลิตโดยส่วนใหญ่อาจยังไม่ได้ตามคุณภาพที่ตรงตามความต้องการของผู้นำเข้าในประเทศจีน รวมถึงกระบวนการขั้นตอนการเก็บเห็ดหลินจือและการนำไปแปรรูปยังอาศัยรูปแบบการดำเนินเศรษฐกิจแบบชุมชน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองการนำเข้าส่งออกเห็ดหลินจือแปรรูป และริเริ่มกระบวนการศึกษาความต้องการเห็ดหลินจือแปรรูป ที่สามารถนำไปสู่นโยบายหรือข้อตกลงทางการค้าในการผลิตและแปรรูปเห็ดหลินจือเพื่อการส่งออก และมีหน่วยงานจากภาครัฐเป็นผู้เจรจาต่อรองในการลดข้อเสียเปรียบจากการส่งออกสินค้า ของเกษตรกร และมีการส่งเสริมให้ความรู้และชี้ให้เห็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปลูกเห็ดหลินจือแบบเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากการเพาะปลูกในลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากข้อจำกัดในการศึกษาตัวอย่างเพื่อการส่งออกเห็ดหลินจือจากโครงการมูลนิธิฯ ทำให้ผลของงานวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะที่เป็นผลผลิตจากโครงการเท่านั้น ซึ่งอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาการส่งออกเห็ดหลินจือจากที่อื่นๆ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษา รูปแบบการเพาะปลูกเห็ดหลินจือในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการส่งออกเห็ดหลินจือต่อไป

2. ในการศึกษาการส่งออกสินค้า ควรมีการศึกษาถึงกลยุทธ์ในการสร้างตราสินค้าของไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้

3. ควรมีการศึกษาตลาดเป้าหมายเพิ่มเติม เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ขั้นตอนกระบวนการส่งออกและติดต่อตลาด เพื่อส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ต้องทำผ่านพ่อค้าคนกลางและตัวแทนบริษัทซิปป์ที่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนเท่านั้น ทำให้เกิดข้อเสียเปรียบทางการค้า ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาหาตลาดที่สามารถเข้าไปค้าขายได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนชาวจีน ซึ่งอาจติดต่อประสานงานผ่านหน่วยงานของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานของไทยในประเทศจีน

บรรณานุกรม

- กำจัด เล่ห์มงคล, รุ่งอรุณ สาสนหาญชาติ, นราวุธ ทองมะโรงสี, สุจิตตา หงษ์ทอง. (2559). การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของกล้วยไข่ไทยรองรับการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา: การส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข., (2560). เหตุหลินจือคุณสมบัตินรักษาโรคได้จริงหรือ. *วารสารกรมการแพทย์*, 42(2), 21-23.
- ทวีศักดิ์ บัวดีป. (2558). การจัดการห่วงโซ่อุปทานทางพาราในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.งานนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, สำนักวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2555). *โครงการศึกษาการขยายตลาดผลไม้สดไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจินดา เจียมศรีพงษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกของธุรกิจสมุนไพร ในจังหวัดพิษณุโลก. *Journal of Business, Economics and Communications*, 12(2), 161-175.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553). *โครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตรภายใต้โครงการการศึกษาวิจัยตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อเสนอแนวทางนโยบายการปรับโครงสร้างภาคการผลิต การค้า และการลงทุน (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2552). *โครงการศึกษาวิจัยระบบ Logistics และ Supply chain สินค้าเกษตรเพื่อขยายตลาดส่งออกไปประเทศในเอเชีย ปี 2551 (กรณีศึกษาการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ไปสาธารณรัฐประชาชนจีนตามเส้นทางสาย R9 และR12) (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.